

Vergaderjaar 2017–2018

27 858

Gewasbeschermingsbeleid

B

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 23 oktober 2017

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken¹ hebben kennisgenomen van de brief van de Minister van Economische Zaken van 29 augustus 2017² inzake het verslag van de beoordeling van de doelmatigheid en doeltreffendheid van het functioneren van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Naar aanleiding hiervan is op 6 oktober 2017 een brief gestuurd aan de Minister.

De Minister heeft op 13 oktober 2017 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken,
De Boer

¹ Samenstelling:

Nagel (50PLUS), Ten Hoeve (OSF), Huijbregts-Schiedon (VVD), Koffeman (PvdD), Kuiper (CU), Schaap (VVD), Flierman (CDA), Ester (CU), Postema (PvdA), Vos (GL), Kok (PVV) (*vice-voorzitter*), P. van Dijk (PVV), Gerkens (SP) (*voorzitter*), Vlietstra (PvdA), Van Beek (PVV), Atsma (CDA), N.J.J. van Kesteren (CDA), Meijer (SP), Pijlman (D66), Prast (D66), Van Rij (CDA), Schalk (SGP), Schnabel (D66), Verheijen (PvdA), Klip-Martin (VVD), Overbeek (SP).

² *Kamerstukken I*, 2016–2017, 27 858, A.

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Minister van Economische Zaken

Den Haag, 6 oktober 2017

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken (EZ) hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 29 augustus 2017³ inzake het verslag van de beoordeling van de doelmatigheid en doeltreffendheid van het functioneren van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (hierna: Ctgb). De leden van de fracties van **GroenLinks** en de **Partij voor de Dieren** hebben enkele vragen en opmerkingen.

GroenLinks

De leden van de **GroenLinks**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het rapport van de Galan Groep en de reactie van het kabinet. Zij hebben een aantal vragen hierbij, ook in relatie tot de recente discussie over de verlenging van de goedkeuring van de werkzame stof glyfosaat.

Het rapport van de Galan Groep verwijst door middel van een citaat uit het Jaarverslag Ctgb 2015 naar de taak en omgeving van het Ctgb: «Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) heeft als belangrijkste taak om gewasbeschermingsmiddelen en biociden te beoordelen en een besluit te nemen over de toelating. Dat moet deskundig en zorgvuldig gebeuren, zodat de omgeving erop kan vertrouwen dat de middelen bij juist gebruik, veilig zijn voor mens, dier en milieu. Met deze taak beweegt het Ctgb zich in een complex maatschappelijk krachtenveld van landbouw, natuur, milieu, nationale en Europese overheid [...]»⁴

Hoe oordeelt het Ctgb in dit complexe maatschappelijke krachtenveld over de discrepantie in de uitkomsten van onderzoeken van de International Agency on Cancer (IARC) van de World Health Organization (WHO), die in maart 2015 rapporteerde⁵ dat glyfosaat waarschijnlijk kankerverwekkend is en onderzoek van de European Chemicals Agency (ECHA)⁶ dat er geen bewijs is voor de classificatie van de werkzame stof glyfosaat als kankerverwekkend? Wat is uw reactie op deze discrepantie?

Hoe komt het Ctgb, binnen haar taak om te beoordelen of middelen veilig zijn voor mens, dier en milieu, tot een oordeel dat verlening van goedkeuring voor glyfosaat door de EU juist is, ook al zijn er risico's voor het milieu zoals een ongewenst hoge belasting van het oppervlaktewater? Is het Ctgb van oordeel, zoals haar taakomschrijving aangeeft, dat glyfosaat veilig is voor mens, dier en milieu, ook al is er sprake van risico's voor het milieu? De leden van de GroenLinks-fractie ontvangen hierop graag een toelichting.

Daarnaast vragen deze leden of het Ctgb, in het geval van gebruik van glyfosaat, aangeeft wat in haar ogen een veilig gebruik betekent en in

³ Kamerstukken I, 2016–2017, 27 858, A.

⁴ Bijlage bij Kamerstukken I, 2016–2017, 27 858, A, Rapportage Evaluatie Ctgb (hoofdstuk 3, pagina 6).

⁵ K.Z. Guyton et. al. on behalf of IARC, 'Carcinogenicity of tetrachlorvinphos, parathion, malathion, diazinon, and glyphosate», *The Lancet Oncology* 2015, afl. 5, p. 490–491 [http://www.thelancet.com/pdfs/journals/lanonc/PIIS1470-2045\(15\)70134-8.pdf](http://www.thelancet.com/pdfs/journals/lanonc/PIIS1470-2045(15)70134-8.pdf).

⁶ European Chemicals Agency, «Glyphosate not classified as a carcinogen by ECHA», <https://echa.europa.eu/-/glyphosate-not-classified-as-a-carcinogen-by-echa>, 15 maart 2017.

hoeverre dat mogelijk is? Welke aanvullende maatregelen wilt u nemen om deze risico's voor het milieu ten gevolge van het gebruik van de werkzame stof glyfosaat te beperken en verdere vervuiling van oppervlaktewater te voorkomen?

Partij voor de Dieren

De leden van de **Partij voor de Dieren**-fractie verbazen zich over de rol die het Ctgb speelt in het neonicotinoïden-debat. Het Ctgb beklagt zich onder andere over het door de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA) gebruikte toetsingskader (Guidance document on bees⁷) omdat dat nog niet door alle lidstaten is goedgekeurd. Ctgb stelt dat het EC-voorstel om drie specifieke neonicotinoïden aan banden te leggen daarom nog te voorbarig is.⁸ Voor toenmalig Staatssecretaris Van Dam was deze stellingname geen aanleiding om de Europese gang van zaken tegen te houden. Binnenkort zal er in Brussel gestemd worden over de neonicotinoïden.

Kunt u aangeven wat uw oordeel is over de column van Bertus Buizer in de Boerderij van 15 september 2017?⁹ Deelt u het oordeel van het Ctgb dat het «veilig gebruik van glyfosaat mogelijk is»? Ziet u daarin voldoende aanleiding om in te stemmen met het verlengen van toelating van het middel met 10 jaar? Deelt u de mening dat nu lijkt of glyfosaat niet schadelijk is voor de gezondheid omdat het «gebruik» oftewel de «toepassing» best veilig kan (vochtwerende handschoenen en overall, lekdichte laarzen, spuitvrije zone, etc.). Is het juist dat het Ctgb op 15 augustus jl. hetzelfde advies bij het Ministerie van EZ heeft neergelegd dat zij anderhalf jaar geleden (februari 2016) ook al aan uw ministerie heeft uitgebracht? Is daarbij gebruik gemaakt van de »Monsanto papers»?¹⁰ Die documenten brachten aan het licht dat Monsanto in het geheim Europese wetenschappers heeft beïnvloed die betrokken zijn bij de beoordeling van glyfosaat. Monsanto wilde daarmee bereiken dat glyfosaat niet-kankerverwekkend werd verklaard.

Deelt u de opvatting van TestBiotech, een onafhankelijk wetenschappelijk instituut in Duitsland, dat er sterke vermoedens bestaan dat Monsanto betalingen verrichte aan een toonaangevende deskundige bij EFSA, de Europese autoriteit voor voedselveiligheid?¹¹ Bent u bereid het voorbeeld van Frankrijk te volgen, dat vanwege de onzekerheid over de toekomst van veelgebruikte producten zoals Monsanto's Roundup tegen verlenging stemt? Zo nee, waarom niet?

Deelt u de opvatting dat door glyfosaat kanker en tumoren kunnen ontstaan bij muizen en ratten en dat in Roundup hulpstoffen zitten die giftiger zijn dan de werkzame stof glyfosaat, zoals blijkt uit een Frans wetenschappelijk onderzoek?¹² Als het Ctgb aan de uitkomsten van die wetenschappelijke studies twijfelt, ziet u dan aanleiding nieuw onafhan-

⁷ Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA), Guidance on risk assessment on bees, 27 juni 2013.

⁸ Kamerstukken II, 2016–2017, 27 858, 396, en bijlage (Ctgb-advies d.d. 11 mei 2017).

⁹ Bertus Buizer in Boerderij, «CTGB misleidt Ministerie van EZ in glyfosaat kwestie» <http://www.boerderij.nl/Akkerbouw/Blogs/2017/9/CTGB-misleidt-Ministerie-van-EZ-in-glyfosaat-kwestie-184803E/> 15 september 2017.

¹⁰ http://www.huffingtonpost.com/entry/newly-released-monsanto-papers-add-to-questions-of_us_597fc800e4b0d187a5968fbf.

¹¹ TestBiotech, «Monsantos secret sponsoring: EFSA not providing details» 4 september 2017 <https://www.testbiotech.org/en/node/2061>.

¹² GMOSeralini, «Roundup is toxic to the heart – new study» 5 december 2014 <http://www.gmoseralini.org/roundup-toxic-heart-new-study/>.

kelijk onderzoek te laten verrichten en tot die tijd te kiezen voor een moratorium op het gebruik van Roundup? Zo nee, waarom niet?

Deelt u de mening dat het Ctgb proactief zou moeten zijn, bijvoorbeeld door de toelating van groene middelen eenvoudiger en goedkoper te maken? Deelt u de opvatting dat het Ctgb de schijn tegen heeft als het gaat om haar onafhankelijke positie bij de beoordeling van pesticiden zoals Roundup en dat er om die reden een kritisch onafhankelijk onderzoek nodig is? Bijvoorbeeld door de WRR een onderzoek te laten doen naar de werkwijze en objectiviteit van het Ctgb. Zo nee, waarom niet?

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag uiterlijk 3 november 2017.

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
A.M.V. Gerkens

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 oktober 2017

De leden van de fracties van GroenLinks en de Partij voor de Dieren hebben enkele vragen en opmerkingen over het verslag van de beoordeeling van de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het functioneren van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Hierbij ontvangt u de antwoorden op de gestelde vragen

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het rapport van de Galan Groep en de reactie van het kabinet. Zij hebben een aantal vragen hierbij, ook in relatie tot de recente discussie over de verlenging van de goedkeuring van de werkzame stof glyfosaat

Het rapport van de Galan Groep verwijst door middel van een citaat uit het Jaarverslag Ctgb 2015 naar de taak en omgeving van het Ctgb: «Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) heeft als belangrijkste taak om gewasbeschermingsmiddelen en biociden te beoordelen en een besluit te nemen over de toelating. Dat moet deskundig en zorgvuldig gebeuren, zodat de omgeving erop kan vertrouwen dat de middelen bij juist gebruik, veilig zijn voor mens, dier en milieu. Met deze taak beweegt het Ctgb zich in een complex maatschappelijk krachtenveld van landbouw, natuur, milieu, nationale en Europese overheid [...]»

Hoe oordeelt het Ctgb in dit complexe maatschappelijke krachtenveld over de discrepantie in de uitkomsten van onderzoeken van de International Agency on Cancer (IARC) van de World Health Organization (WHO), die in maart 2015 rapporteerde dat glyfosaat waarschijnlijk kankerverwekkend is en onderzoek van de European Chemicals Agency (ECHA) dat er geen bewijs is voor de classificatie van de werkzame stof glyfosaat als kankerverwekkend? Wat is uw reactie op deze discrepantie?

In het advies aan de Staatssecretaris van Economische Zaken van 15 augustus 2017 gaat het Ctgb in op de vraag of de werkzame stof glyfosaat al dan niet kankerverwekkend is (zie bijlage). Het Ctgb geeft aan dat de IARC zich primair richt op glyfosaathoudende gewasbeschermingsmiddelen, terwijl de Europese organisaties – rapporterend lidstaat Duitsland, European Food and Safety Authority (EFSA) en European Chemicals Agency (ECHA) – zich primair richten op de werkzame stof glyfosaat. Daarnaast beschikte de IARC over openbare literatuur, terwijl de Europese organisaties ook de beschikking hadden over de originele onderzoeksrapportages ofwel ruwe data.

Ook de Joint Meeting on Pesticide Residues (JMPPR), een organisatie die eveneens opereert onder de paraplu van de WHO en tevens van de FAO, concludeerde in mei 2016, overeenkomstig de Europese organisaties, dat het onwaarschijnlijk is dat glyfosaat via de voeding (residuen in voedsel en drinkwater) kankerverwekkend is voor de mens.

Het Ctgb volgt het oordeel van EFSA en ECHA dat voor de werkzame stof glyfosaat geen classificatie voor carcinogeniteit nodig is.

Ik volg het advies van het Ctgb in deze.

Hoe komt het Ctgb, binnen haar taak om te beoordelen of middelen veilig zijn voor mens, dier en milieu, tot een oordeel dat verlenging van

goedkeuring voor glyfosaat door de EU juist is, ook al zijn er risico's voor het milieu zoals een ongewenst hoge belasting van het oppervlaktewater? Is het Ctgb van oordeel, zoals haar taakomschrijving aangeeft, dat glyfosaat veilig is voor mens, dier en milieu, ook al is er sprake van risico's voor het milieu? De leden van de GroenLinks-fractie ontvangen hierop graag een toelichting.

Het Europese systeem kent een getrappt systeem. Dit betekent dat eerst op Europees niveau wordt beoordeeld of veilig gebruik van een werkzame stof mogelijk is. Als dit het geval is, wordt een werkzame stof goedgekeurd voor het gebruik in een gewasbeschermingsmiddel. Vervolgens wordt op het niveau van de lidstaten door de toelatingsautoriteit – in Nederland het Ctgb – beoordeeld of veilig gebruik van een gewasbeschermingsmiddel op basis van een goedgekeurde werkzame stof mogelijk is. Voor deze beoordeling worden Europees vastgelegde toetsingskaders gehanteerd (geharmoniseerde beoordelingswijze, modellen en normen). Een veilig gebruik voor mens, dier en milieu impliceert dat aan de geldende normen wordt voldaan en dat gebruik van de middelen op de door het Ctgb aangegeven wijze (opgenomen in de voorschriften) niet leidt tot overschrijding van die normen.

Daar waar normen ontbreken of nationale en Europese normen niet op elkaar zijn afgestemd heeft het Ctgb een signalerende rol richting de beleidsverantwoordelijke gremia, hetzij Europees, hetzij nationaal. Dit is ook het geval voor glyfosaat en AMPA, een metaboliet van glyfosaat, met betrekking tot het drinkwatercriterium. Het Ctgb heeft zijn verantwoordelijkheid hierin genomen door op een aantal momenten deze kwestie te agenderen.

Het beleidsverantwoordelijke departement is lenM verkend momenteel mogelijke oplossingen.

Het Ctgb is – zoals in het advies staat – van mening dat veilig gebruik van de werkzame stof glyfosaat mogelijk is ten aanzien van risico's voor mens, dier en milieu.

Daarnaast vragen deze leden of het Ctgb, in het geval van gebruik van glyfosaat, aangeeft wat in haar ogen een veilig gebruik betekent en in hoeverre dat mogelijk is? Welke aanvullende maatregelen wilt u nemen om deze risico's voor het milieu ten gevolge van het gebruik van de werkzame stof glyfosaat te beperken en verdere vervuiling van oppervlaktewater te voorkomen?

De Staatssecretaris van lenM heeft het professioneel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw verboden (op verhardingen per 31 maart 2016 en op overige terreinen per 1 november 2017). Daarnaast wil deze Staatssecretaris het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen door particulieren vergaand terugdringen. Hiertoe is op 9 februari 2017 door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, het Ministerie van Economische Zaken, Tuinbranche Nederland, de Raad Nederlandse Detailhandel en Nefyto de green deal over verantwoord particulier gebruik van gewasbeschermingsmiddelen ondertekend. Door Milieu Centraal wordt uitgebreid voorlichting gegeven over milieuvriendelijke oplossingen tegen ziekten, plagen en onkruiden in en om het huis. Deze generieke maatregelen leiden al tot het verminderen van de risico's voor het milieu van gewasbeschermingsmiddelen.

Het Ctgb neemt deze generieke maatregelen mee in het beoordelingsproces van glyfosaathoudende gewasbeschermingsmiddelen in Nederland. Mocht het desalniettemin nodig zijn om specifieke maatre-

gelen voor te schrijven die deze risico's verminderen of tenietdoen en dus een veilig gebruik mogelijk maken, dan zal het Ctgb dit doen. Uw Kamer kan hierbij denken aan: het aanscherpen van gebruiksvoorschriften middels het opnemen van restrictiezinnen.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie verbazen zich over de rol die het Ctgb speelt in het neonicotinoïden-debat. Het Ctgb beklagt zich onder andere over het door de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA) gebruikte toetsingskader (Guidance document on bees) omdat dat nog niet door alle lidstaten is goedgekeurd. Ctgb stelt dat het EC-voorstel om drie specifieke neonicotinoïden aan banden te leggen daarom nog te voorbarig is. Voor toenmalig Staatssecretaris Van Dam was deze stellingname geen aanleiding om de Europese gang van zaken tegen te houden. Binnenkort zal er in Brussel gestemd worden over de neonicotinoïden.

Kunt u aangeven wat uw oordeel is over de column van Bertus Buizer in de Boerderij van 15 september 2017? Deelt u het oordeel van het Ctgb dat het «veilig gebruik van glyfosaat mogelijk is»? Ziet u daarin voldoende aanleiding om in te stemmen met het verlengen van toelating van het middel met 10 jaar? Deelt u de mening dat nu lijkt of glyfosaat niet schadelijk is voor de gezondheid omdat het «gebruik» oftewel de «toepassing» best veilig kan (vochtwerende handschoenen en overall, lekdichte laarzen, spuitvrije zone, etc.). Is het juist dat het Ctgb op 15 augustus jl. hetzelfde advies bij het Ministerie van EZ heeft neergelegd dat zij anderhalf jaar geleden (februari 2016) ook al aan uw ministerie heeft uitgebracht? Is daarbij gebruikgemaakt van de »Monsanto papers»? Die documenten brachten aan het licht dat Monsanto in het geheim Europese wetenschappers heeft beïnvloed die betrokken zijn bij de beoordeling van glyfosaat. Monsanto wilde daarmee bereiken dat glyfosaat niet-kankerverwekkend werd verklaard.

Deelt u de opvatting van TestBiotech, een onafhankelijk wetenschappelijk instituut in Duitsland, dat er sterke vermoedens bestaan dat Monsanto betalingen verrichte aan een toonaangevende deskundige bij EFSA, de Europese autoriteit voor voedselveiligheid?

In antwoord op de vragen van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie kan ik, in aanvulling op mijn antwoord op de vragen van de leden van de GroenLinks-fractie, uw Kamer melden dat rapportierend lidstaat Duitsland, European Food and Safety Authority (EFSA) en European Chemicals Agency (ECHA) verklaard hebben dat het proces rond de goedkeuring van de werkzame stof glyfosaat niet beïnvloed is door Monsanto. Ik heb geen reden daaraan te twifelen.

Het kan inderdaad voorkomen dat hulpstoffen in gewasbeschermingsmiddelen risico's kunnen veroorzaken. Dit was ook het geval bij glyfosaathoudende middelen in combinatie met de hulpstof POE-tallowamine. De Europese Commissie heeft vervolgens in 2016 een uitvoeringsverordening opgesteld, waarin staat dat de lidstaten ervoor moeten zorgen dat gewasbeschermingsmiddelen die glyfosaat bevatten niet de formuleringshulpstof POE-tallowamine (CAS-nr. 61791-26-2) bevatten.¹³ Het Ctgb heeft vervolgens de toelating ingetrokken van alle gewasbeschermingsmiddelen die glyfosaat in combinatie met de hulpstof POE-tallowamine bevatten.

¹³ Uitvoeringsverordening (EU) 2016/1313 van de Commissie van 1 augustus 2016 tot wijziging van Uitvoeringsverordening (EU) nr. 540/2011 wat betreft de voorwaarden voor de goedkeuring van de werkzame stof glyfosaat.

Het advies van het Ctgb van augustus 2017 is een geactualiseerde versie van het advies van februari 2016. In de versie van augustus 2017 is het oordeel van de JMPR (mei 2016) en ECHA (maart 2017) opgenomen, dat de stof glyfosaat niet classificeert als kankerverwekkend.

Bent u bereid het voorbeeld van Frankrijk te volgen, dat vanwege de onzekerheid over de toekomst van veelgebruikte producten zoals Monsanto's Roundup tegen verlenging stemt? Zo nee, waarom niet?

Nee, want het voorstel van de Europese Commissie voor het verlengen van de goedkeuring van werkzame stof glyfosaat is gebaseerd op het geharmoniseerde Europese toetsingskader en omvat de beoordeling van vele openbare en niet-openbare wetenschappelijke rapportages. Hieruit volgt dat veilig gebruik mogelijk is. Het Ctgb heeft aangegeven zich hierin te kunnen vinden op wetenschappelijke gronden.

Deelt u de opvatting dat door glyfosaat kanker en tumoren kunnen ontstaan bij muizen en ratten en dat in Roundup hulpstoffen zitten die giftiger zijn dan de werkzame stof glyfosaat, zoals blijkt uit een Frans wetenschappelijk onderzoek? Als het Ctgb aan de uitkomsten van die wetenschappelijke studies twijfelt, ziet u dan aanleiding nieuw onafhankelijk onderzoek te laten verrichten en tot die tijd te kiezen voor een moratorium op het gebruik van Roundup? Zo nee, waarom niet?

Het Ctgb laat mij weten dat het Franse onderzoek uit 2014 is meegenomen in het door de rapporterende lidstaat Duitsland opgestelde classificatie- en labelingrapport van de werkzame stof glyfosaat (2016). In het rapport concludeert Duitsland dat de studie geen gevolgen heeft voor de risicobeoordeling van glyfosaat.

Ik verwijs de leden van de PvdD-fractie naar het antwoord op de vraag over de column van Bertus Buizer over de hulpstoffen. Er is op dit moment geen reden om een moratorium in te stellen voor glyfosaathoudende middelen.

Deelt u de mening dat het Ctgb proactief zou moeten zijn, bijvoorbeeld door de toelating van groene middelen eenvoudiger en goedkoper te maken?

Nee, het is aan het beleid – uiteraard in samenspraak met andere lidstaten, het Ctgb en andere stakeholders – om de toelating van groene middelen eenvoudiger en goedkoper te maken. Ik wil uw Kamer wijzen op de voortgang die hierop in Nederland is bereikt binnen de in maart 2017 afgeronde Green Deal Groene Gewasbeschermingsmiddelen (TK 27 858, nr. 395) en de actieve inzet door Nederland in EU verband om breed draagvlak te verkrijgen voor snellere beoordelingsprocedures voor groene, laagrisico stoffen en middelen (TK 21 501-32, nr. 933). Die inzet wordt voortgezet.

Deelt u de opvatting dat het Ctgb de schijn tegen heeft als het gaat om haar onafhankelijke positie bij de beoordeling van pesticiden zoals Roundup en dat er om die reden een kritisch onafhankelijk onderzoek nodig is? Bijvoorbeeld door de WRR een onderzoek te laten doen naar de werkwijze en objectiviteit van het Ctgb. Zo nee, waarom niet?

Nee, er is geen enkele reden om te twijfelen aan de onafhankelijkheid van het Ctgb. Het Ctgb laat elke vijf jaar een visitatie uitvoeren door een commissie van internationale experts. Dit onderzoek behelst een zeer uitgebreide inhoudelijke kwaliteitstoets en zal in 2018 voor de tweede maal plaatsvinden. Ook vindt vijfjaarlijks de evaluatie plaats die de

Kaderwet zelfstandige bestuursorganen voorschrijft en die gericht is op het goed en doelmatig functioneren van de organisatie. Het verslag van deze beoordeling was aanleiding voor het stellen van vragen door de genoemde twee fracties van uw Kamer.

Daarnaast is het Ctgb ISO-9001 gecertificeerd. Hiermee is een inhoudelijke én een procedurele kwaliteitstoets geborgd via de gebruikelijke audits.

De Minister van Economische Zaken,
H.G.J. Kamp